

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
 אגף הבטחת הכנסה
 אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

פרטי החוזר:

תאריך: 5 למרץ 2018

שם החוזר: זכאות להורה עצמאי שלומד – תיקון חוק

חוזר ה"ה מס': 1494/2018

חוזר אזרחים ותיקים ושאירים 1567/2018

נושא: לימודים

תת נושא: לימודים של הורה עצמאי

תאריך תחולה: 1.1.2018

כותב החוזר: עירית עמיאל

תכני החוזר:

מטרת החוזר..... 2

פתח דבר..... 2

הגדרות..... 2

קריטריונים לזכאות..... 2

הוראות ביצוע..... 3

הוראות מקוונות..... 5

הבטחת הכנסה..... 5

ז"ש -..... 5

רשימת תפוצה..... 5

נספחים..... 5

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

מטרת החוזר

ליידע בתיקון החוק שחל מ-1.1.2018 בנושא הורים עצמאיים שלומדים ובתהליכי העבודה הנגזרים ממנו.

פתח דבר

סעיף 3(4) ותקנה 6 לתקנות הבטחת הכנסה מגדירים אלו לימודים שוללים זכאות לגמלה להבטחת הכנסה, ומחריגים לימודים של מי שהגיע לגיל פרישה ולימודים להורה עצמאי.

בינואר 2018 התקבל תיקון בתקנה 6(א) לתקנות הבטחת הכנסה, שתוקפו מ-1.1.2018.

מטרת התיקון – לפטור ממבחן תעסוקה להורה עצמאי שרוב זמנו מוקדש ללימודים או ללימודים ועבודה, כדי לסייע לו לרכוש מקצוע שבו יוכל לשפר את הכנסתו ולצאת ממעגל הנזקקים לגמלה.

עד למועד התיקון – הורה עצמאי שלמד חויב במבחן תעסוקה אם לא ענה על עילת זכאות אחרת.

התיקון קובע כי הורה עצמאי שלומד ועונה על התנאים שבסעיף 3(4)(ב) לחוק (ראה בסעיף הגדרות), יהיה פטור ממבחן תעסוקה לפי הפירוט הבא:

בשנת 2018 – אם היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, הוא לפחות 30 שעות שבועיות, ומשנת 2019 ואילך – אם היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, הוא לפחות 36 שעות שבועיות.

הגדרות

- הורה עצמאי – מי שעונה על סעיף 1 לחוק סיוע למשפחות שבראשו הורה עצמאי (ראה גם הוראה 2.3.3 בתדריך).
- סעיף 3(4)(ב) קובע כי הורה עצמאי שמקבל גמלה בעד 16 חודשים מתוך 20 החודשים שקדמו לתחילת הלימודים, והלימודים אינם לתואר שני או שלישי, הלימודים לא ישללו זכאות במשך 36 חודשי לימודים.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

קריטריונים לזכאות

עונה על תיקון החוק מי שמקיים את כל התנאים האלה:

שלושת התנאים הראשונים קבועים בסעיף 3(4) לחוק. התנאי הרביעי נוסף בתיקון לתקנה 6 לתקנות הבטחת הכנסה.

1. הורה עצמאי
2. לומד לימודים שאינם לתואר שני או שלישי.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

3. מקבל גמלת הבטחת הכנסה או מזונות לפחות 16 מתוך 20 החודשים שקדמו לחודש תחילת הלימודים.
4. בשנת 2018: לומד, או עובד ולומד, לפחות 30 שעות שבועיות בשנת לימודים במוצע.
- מ-2019/1 – לומד או עובד ולומד לפחות 36 שעות שבועיות בשנת לימודים במוצע.

הורה שעונה על התנאים הנ"ל פטור ממבחן תעסוקה במשך הלימודים, עד 36 חודשים לכל היותר, וכל עוד הוא עונה על התנאים האמורים.

מי שלא עומד בתנאי שנקבע בתיקון זה כלומד או לומד ועובד בהיקף של 30 או 36 שעות שבועיות – מחויב בקיום עילת זכאות כלשהי ואינו פטור ממבחן תעסוקה.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

הוראות ביצוע

✓ מסמכים

פקיד התביעות יבקש מההורה העצמאי להמציא אישור ממוסד הלימודים שבו הנתונים:

- א. מספר שנות הלימודים הנדרש, ממתי עד מתי נמשכים הלימודים לתעודה.
- ב. מועד פתיחת שנת הלימודים הנוכחית ומועד סיומה.
- ג. היקף הלימודים בשנת הלימודים השוטפת, בכל אחד מהסמסטרים (מערכת שעות).

האישור ממוסד הלימודים הוא האישור שעל פיו ייבחנו חודשי הלימודים והיקף הלימודים.

יש להתייחס למספר השעות שקובע מוסד הלימודים (אין להתייחס לכך ששעה אקדמית היא 45 דקות).
אם ע"פ האישור הלימודים כוללים גם שעות סטאז' – יובאו גם שעות אלו בחישוב שעות הלימוד.

✓ חישוב ממוצע שעות לימוד

יש לבחון אם בשנת 2018 היקף הלימודים + היקף העבודה מגיעים לכדי 30 שעות שבועיות לפחות.
למי שלומד בהיקפים משתנים בסמסטרים א' + ב' – יש לחשב ממוצע שנתי של היקף הלימוד.
למשל, בסמטר א' התובעת לומדת ועובדת 36 שעות שבועיות ובסמטר ב' לומדת ועובדת 28 שעות שבועיות. הממוצע לשני הסמסטרים (=שנת הלימודים) הוא 32 שעות שבועיות לסמטר (36 + 28 מחולק ל-2 סמסטרים).
אולם אם ממוצע השעות של שני הסמסטרים מוריד את היקף הלימודים מתחת ל-30 שעות שבועיות, יש לזקוף את שעות הלימוד לכל סמטר בנפרד, כך שהתובע יהיה זכאי לפטור ממבחן תעסוקה לפחות בסמטר אחד, שבו הלימודים עולים על 30 שעות שבועיות

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

דוגמה:

תובעת לומדת בסמסטר א' 32 שעות שבועיות.

בסמסטר ב' היא לומדת רק 24 שעות שבועיות ואינה עובדת.

ממוצע השעות השנתי הוא 28 שעות שבועיות. אם יובא בחישוב מספר השעות הממוצע – לא תהיה זכאית לפטור ממבחן תעסוקה.

לפיכך בסמסטר א' יש לראות בה מי שלומדת 32 שעות שבועיות ולאפשר לה פטור ממבחן תעסוקה.

בסמסטר ב' יש לראות בה מי שלומדת 24 שעות שבועיות ואינה פטורה ממבחן תעסוקה (אלא אם כן תעבוד בהיקף שיספק לה סה"כ 30 שעות שבועיות לפחות).

אם בתחילת שנת הלימודים עדיין לא ידוע היקף הלימודים בסמסטר ב' – יש לפעול לפי הנתונים הקיימים לסמסטר א'.

✓ עבודה ולימודים

מי שלומד ועובד – יש לספור את שעות הלימוד של כל סוגי הלימודים, ובכללם לימודים שאינם שוללים זכאות.
דוגמה:

תובעת לומדת להשלמת בגרויות בשעות הערב, 10 שעות שבועיות ועובדת בשעות היום בהיקף של 20 שעות שבועיות. התובעת עונה על היקף לימודים ועבודה של לפחות 30 שעות שבועיות ולפיכך יש לפטור אותה ממבחן תעסוקה.

מי שעובד בהיקף נמוך יותר בחודשי החגים (חגי תשרי, פסח) – יש להשאיר את הפטור ממבחן תעסוקה בחודשים אלו.

✓ חופשת הקיץ

מי שאינו לומד בחופשת הקיץ בהיקפים הנדרשים מחויב בקיום עילת זכאות אחרת בחודשי הקיץ.
אולם הורה עצמאי שעובד בחופשת הקיץ לפחות 30 שעות שבועיות, ורשום כתלמיד במחלקת הביטוח והגבייה, ימשיך להיות פטור ממבחן תעסוקה גם בחופשת הקיץ.

✓ **מסמך סוגר:** יש להזין את מועד סיום שנת הלימודים כמסמך סוגר, כדי לבדוק את עילת הזכאות בקיץ ולדרוש אישורים ממוסד הלימודים לשנת הלימודים הבאה.

✓ **הורה שעובד כעצמאי:** מקרים אלו יש להעביר להתייעצות לאגף, כדי לשקול כיצד להתייחס לשעות הלימודים של התובע.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

הוראות מקוונות

הבטחת הכנסה

ראה נספח ב'.

זו"ש -

מאחר שעדיין לא התווספה סיבה ייעודית להשכלה גבוהה במערכת, יש לפטור מהתייצבות בשרות התעסוקה בכפוף ליתר תנאי הזכאות המפורטים בחוזר. באופן זמני עד התאמת קוד מיוחד יש לציין בזכאות הבטחת הכנסה, בשדה נסיבות מיוחדות: הכשרה מקצועית.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

רשימת תפוצה

כתבו את שמות בעלי התפקידים אליהם מופנה החוזר

- פקידי תביעות הבטחת הכנסה
- פקידי תביעות אזרחים ותיקים ושאירים

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

נספחים

נספח א' – תיקון החוק

נספח ב' - הוראות מקוונות בהבטחת הכנסה.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

בברכה,

דבורה בדר   לבנה עזרא

מנהלת אגף   מנהלת אגף

הבטחת הכנסה   קצבאות אזרח ותיק

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה
אגף קצבאות אזרחים ותיקים, שאירים והבטחת קיום

נספח א'

תקנות הבטחת הכנסה (תיקון והוראת שעה), התשע"ח-2018

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 3(4)(ב) ו-31 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1982, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

1. אחרי תקנה 6 לתקנות הבטחת הכנסה, התשמ"ב-1982, יבוא:
הוספת תקנה 6א
"הקלות להורה
עצמאי לומד
6א. הורה עצמאי שלומד בהתאם לתנאים שבפסקה (1) לסעיף 3(4)(ב) לחוק, והיקף השעות שבהן הוא לומד כאמור או עובד אינו פחות מ-36 שעות שבועיות בממוצע, יראו בו, לעניין פסקה (2) לסעיף האמור, כמי שעומד בתנאי סעיף 2(א)(2) לחוק."
הוראת שעה
2. (א) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) יראו כאילו בתקנה 6א לתקנות העיקריות, כנוסחה בתקנות אלה, במקום "36" נאמר "30".
(ב) הוראת תקנת משנה (א) תחול על גמלה המשתלמת בעד תקופת תוקפה.
כ"א בשבט התשע"ח (6 בפברואר 2018)
(חמ 1543-3-1ת)

חיים כץ

שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים